

- Euphorbia virgata*. Lithoyen (Joh. J.) Well (R.).
Potentilla supina. Velp (Feekes).
Potentilla intermedia. Reemst 1932 (Jo.).
Potentilla norvegica. Velp (Feekes).
Potentilla recta. Malden (Joh. J.), Soest (1931) (Jo.).
Potentilla mixta = *procumbens* × *reptans*. Neerbosch (R.).
Prunus Mahaleb. Laren (v. Westhoff).
Trifolium medium. Blaricum (v. Westhoff), Jisp (K.).
Vicia benghalense. Boxmeer (Joh. J.).
Vicia angustifolia Bobartii fl. albis. Waterleidingsduinen 1931 (P.).
Vicia pannonica striata. Soest (1933) (Jo.).
Vicia sepium f. anomale. Utrecht 1931 (O.).
Vicia grandiflora. Soest (Jo.).
Lathyrus montanus. Chaam (W.).
Chaerophyllum bulbosum. Ooij (R.).
Bupleurum protractum. Amsterdam (Jo.).
Hyoscyamus niger agrestis. Nieuweramstel (P.).
Solanum aculeatissimum. Amsterdam (P. en J. Schoute).
Nicotiana rustica. Buiksloot (1922) (P.).
Cuscuta australis Cesatiana (op Satureja). Groningen (Mej. Dr. D. J. W. Pool).
Heliotropium europaeum. Utrecht (1933) (E. C. Wassink).
Anchusa ochroleuca. Bergen (N.H.) (A. Gorter).
Amsinckia Menziesii. Wycken (Joh. J.).
Linaria bipartita. Wassenaar (1933) (O.).
Veronica Anagallis evanagallis latifolia. Lent. (R.).
Veronica prostrata. den Haag (Mej. J. Th. Koster), id. (Ir. J. L. van Soest).
Salvia nemorosa. Stavoren (Ir. A. N. Koopmans).
Monarda didyma. Bilthoven (1930) (O.).
Orobancha pallidiflora. Deventer (Reu.).
Rubia tinctoria. Heiningen (Jan G. Sloff.).
Galium spurium. Malden (Joh. J.).
Galium ochroleucum. Veluwe (Prof. Dr. Th. Weevers). Oosterhout (R.).
Asperula arvensis. Zantfoort (1927) (P.).
Ambrosia artemisiaefolia. Chaam (W.), Arnhem (Snijders).
Bidens melanocarpus. Op zeer veel plaatsen langs de Maas (Joh. J.), Katwijk N.-Br. (R.), Zuid-Limburg (de W.).
Iva xanthiifolia. Amsterdam (P.).
Galinsoga quadriradiata. Z.-Limburg (de W.), Amsterdam (P.).
Matricaria discoidea f. microcephala. Rotterdam (O.).
Chrysanthemum majus. Kadzand (Si.).
Artemisia gnaphaloides. Veluwe (Prof. Dr. Th. Weevers).
Carduus nutans macrocephalus. Zandvoort (Si.).
Cirsium oleraceum. Krekerak Zuid-Beveland (J. Schoute).
Lactuca scariola integrifolia. Vlaardingen (Balke).
Tragopogon mirabilis. Maastricht (Rector Cremers).

Ir. A. W. KLOOS Jr., Dordrecht.
 W. H. WACHTER, Rotterdam.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

De luie Noteboom. In de jongste aflevering van De Levende Natuur schreef iemand een stukje over een eigenaardige noteboom, die pas in het eind van Juni wakker wordt en dan „St. Jans-lot” maakt, zoodat hij nooit rijpe vruchten zal kunnen dragen. Gebloeid heeft hij trouwens nog niet in zijn vijftienjarig leven. Dit curiosum is als zaailing ontstaan uit een boom, die buitengewoon veel vruchten leverde.

Dat men na geslachtelijke voortplanting soms nieuwe vormen krijgt, verbaast ons eigenlijk niet meer, sinds de wetten van Mendel in 1900 opnieuw ontdekt zijn en de ervaring, dat de noot niet erg fokzuiver is, heeft men ook elders al vaker opgedaan, o.a. in China. De kans, dat een zelfde nieuwe vorm, een „mutant”, zoo men dit woord beslist wil verwateren, op verschillende tijden en plaatsen, uit de lucht komt vallen, is vrij groot en heeft systematici en kweekers al

dikwijls tot het geven van overvloedige nieuwe namen, synoniemen, verleid. Ook deze luie noteboom is niet nieuw onder de zon en heeft al een wettige naam.

In een zeer ongeloofwaardig boek, verschenen te 's-Gravenhage bij Meyndert Uytwerf, 1694 en getiteld: *Wonderen der Natuur*, uyt veele geloofwaardige Schrijvers bij een vergaderd, en t'samengesteld door J. H. S. M. F., vind ik op p. 421:

„Aan den Rynstroom soude ook een Nootenboom staan die voor St. Jan geen bladeren krijgt: Maar op den selve dag bekومتse bladeren en vruchten te gelijk. In Vrankrijk wassen ook „Nooten-boomen, waar van wij albereyts gewach hebben gemaakt, die tot St. Jan toe sonder „lof staan; maar naderhand in eene nacht lof en vruchten dragen: het water daarvan als het „gedronken word, geneest de vallende-siekte. In het district van de Stad Romen in Italien „staat ook zodanich een Noote Boom, die op gelijke wijze zijne seekere dagen had, op welke „hij zijne bladeren en vruchten te gelijk voortbrenghet”.

Men is aan dit boek niet bekocht: het bevredigt zoowel de weetgierigheid als de zucht naar sensatie. De „geloofwaardige” schrijvers, waaruit deze verzamelaar, zij het langs een omweg, heeft geput, zijn Hieronymus Bock (verlatijnscht tot Tragus), Kreuterbuch, 1539 en Jacques d'Aléchamps (Jacobus Dalechampius), 1587, *Historia generalis plantarum*.

Bock schrijft (ik haal uit de tweede druk, van 1556, aan, maar volgens een gevonden citaat moet dit hetzelfde zijn als wat er in de eerste uitgave staat): (p. 412 recto)

„Auff dem Rhein, nemlich zu Wesel ist ein Nuszbaum gewachsen, der hat sein laub und „nusz nit ehe bracht dann auff S. Johanstag, als dann ist der baum mit laub und frucht den „andern Nuszbeumen gantz gleich gewesen, welches mich bedunckt ein besonder geheimnusz „der natur sein”.

Het plaatje van de noteboom, dat op de vorige bladzijde staat, wordt opgevoolijkt met een soort van half open staand sigarenkistje, waarin een halve noot met een draadje aan het deksel hangt. Een van de vogeltjes zit op de rand en denkt er blijkbaar over naar binnen te gaan. Dergelijke levendige bijkomstigheden zijn typisch voor Bock en zoo lichtgeloovig als hier bij de noot is hij gewoonlijk niet.

Dalechamps is uitvoeriger; hij zegt, naar de Fransche uitgave van 1615, deel I, blz. 270, vertaald:

„Men moet ook niet vergeten, wat Tragus zegt, dat er in een plaats aan de Rijn, die hij Vasonia noemt, noteboomen gevonden worden, die geen loof of noten vormen voor St. Jan, maar „als die dag komt, zijn ze als de andere, wat vrucht en blad betreft. Hetgeen hij aan een groot „wonder van de natuur toeschrijft, er in de marge aan toevoegend, dat er nog heden twee „zulke in Gengembach te vinden zijn. Bauhin, een zeer geleerde dokter, doorkneet in de plan- „tenkennis, zegt, dat hij zulke noten in de omgeving van Zurich gezien heeft. Dalechamp „verzekert, dat er verscheiden noten van deze soort in de omgeving van Lyon zijn, die voor „St. Jan dor en dood schijnen te zijn, maar op de dag voor St. Jan botten ze uit en maken blad, „en dat men ze gewoonlijk St. Jansnoten noemt. Hun vrucht wordt heel laat rijp, in de October- „maand, en als men de andere noten niet meer groen heeft, dient men de jonge kernen van deze „soort op. Overigens hebben ze erge harde doppen en de pit zit er heel vast aan, zoodat het „lastig is om ze te pellen, ook hebben ze een flauwere en zoetiger smaak dan de andere. Het „is wel zeker, dat de kracht van de zon ze zoo plotseling doet uitloopen, wanneer ze begint „te keeren, in welk jaargetijde, zooals Columella zegt, de hitte geweldig is en de lucht warm, en „zoo de koude en trage natuur van deze boom doet ontwaken”.

Dalechamps gaat niet, zooals Bock, op geruchten af. Hij heeft ze zelf gezien en gegeten, want hij woonde vrijwel zijn heele leven in Lyon. Dat dit ras van St. Jansnoten sindsdien niet verloren gegaan is, blijkt, wanneer men er een paar floras op naslaat. Laat ik mogen volstaan met het aanhalen van Hegi, deel III, p. 8:

„*Juglans regia* L. f. *Johannis* Bettelini, „Noce di San Giovanni”. Schors minder ruw. Katjes „pas in Juni verschijnend. Bladval in November. Binnenwand van de vrucht minder dik en ruw. „(Zuidelijk Tessino)”.

Het verhaal, dat die boomen in Wezel op één dag bladen en vruchten kregen, moeten we Bock maar vergeven, vind ik. Amerika was nog nauwelijks ontdekt en de dagbladen nog lang niet uitgevonden, zoodat men voor sterke verhalen op dichterbij gelegen streken of eigen fantasie was aangewezen. Nog anderhalve eeuw later waren appelboomen, die in de Kerstnacht begonnen te bloeien of vruchten droegen, bijzonder in trek. „Veele curieuze liefhebbers, waaronder ook „eenige hooge stands personen, begeven haar daags te vooren ter selver plaatse, om dat wonder- „werk mede te aanschouwen” zegt de bovengenoemde verzamelaar van De Wonderen der Natuur. Als er een vruchtbaar jaar op komt was, dan waren deze kerstappeltjes wel zoo groot als boonen, anders als erwten. De landgraaf van Hessen-Darmstadt kreeg ze ten geschenke en deelde ze verder uit. Nu is het, vooral in de warmere streken van Duitschland, zooals de Rijn- palts als de vorst niet te vroeg invalt, wel mogelijk en ontstaan er wel appeltjes ter grootte van een kers. Ook blijven vruchten, die ten gevolge van aantasting door schimmels niet uitge-

groeid zijn, vaak hangen, als de bladen al gevallen zijn. Dat dit laatste het geval was zou men kunnen opmaken uit het verhaal van een ooggetuige, dat de appels, die in Gräfenberg (bij Neurenberg) met Kerstmis 1663 aan de boomen hingen, verwelkt waren.

De meeste wonderen moeten met Kerstmis of St. Jan plaats vinden. De noot, die bij de Romeinen magische krachten bezat, booze geesten afweerde en vruchtbaarheid bevorderde (zoo kan men althans het gebruik bij huwelijksfeesten uitleggen), heette Ju-glans, d.w.z. Godseikel. Met de plant zijn veel gebruiken en meeningen over zijn geneeskracht uit het Zuiden tot in ons land doorgedrongen, maar Jupiter is St. Jan geworden. Nog steeds beschermt een notetak op St. Jan aan de huizen gehangen, als St. Janstros of St. Janstak in enkele plaatsen van ons land tegen de bliksem. In verscheiden plaatsen van Midden-Limburg is een notetak met twee noten (het aantal wordt uitdrukkelijk voorgeschreven) een vast bestanddeel van de kroedwisch, de bundel kruiden, waaronder verschillende „donder“-kruiden en allerlei veld- of boomvruchten, die op 15 Augustus in de R.K. kerk gezegend wordt. Al is hier Maria in de plaats gekomen van St. Jan of Jupiter, een deel van het noteboom-donder-vruchtbaarheid-complex zit er wel degelijk in. De kroedwisch of -wijn is in oorsprong een offer van de eersteelingen van de oogst en wordt voornamelijk gebruikt om de bliksem af te weren, door bij hevige onweer enkele takjes ervan in het vuur te gooien of met de walmende wisch alle hoeken van de kamers uit te rooken, als gold het een desinfectiemiddel. Maar over de volksgebruiken of het bijgeloof omtrent de noot wil ik het hier niet hebben. Ik heb alleen willen aantoonen, dat het nog zoo gek niet was, dat de vorige inzender van St. Janslot sprak, al gebruiken we die term gewoonlijk alleen voor het in de zomer uitloopen van knoppen, die voor het volgende jaar bestemd waren.

H. UITTEN.

De Muskusrat. Weest op uw hoede. De Plantenziektkundige dienst heeft ons het vorig jaar gewaarschuwd. Van Coevorden tot Maastricht hebben wij ook in dit opzicht alweer „bedreigde grenzen“. Welke groote moeilijkheden ons wachten, leert een bericht uit Schotland. Daar waren in 1927 vier mannetjes en vijf wijfjes ontsnapt uit een fokkerij. Dadelijk is een bestrijdingscampagne op touw gezet en tot nu toe zijn 1085 muskusratten gevangen in strikken en klemmen. Intusschen bewijst het groot aantal slachtoffers, dat de bestrijding niet zoo heel effectief is geweest. Bovendien zijn er in de voor muskusratten bestemde klemmen terecht gekomen: 1745 bruine ratten, 2305 waterratten, maar ook 57 wezels, 36 hermelijnen, 2178 waterhoentjes, 101 eenden, 23 meeuwen, 13 tureluurs, 28 watersnippen, 25 merels en 1 ijsvogel. Hieruit blijkt, dat de bestrijding niet zoo'n heel eenvoudige zaak is en dat het vooral van belang is, om al zeer vroeg te kunnen ingrijpen. Onze grenswacht mag dus wel heel actief zijn. Jong en oud kunnen hier goed werk doen.

JAC. P. TH.

Vogelbescherming elders. De Italianen staan nog altijd te boek als vogelverdelgers en slechte vogelbeschermers. Maar het kan toch meevallen. Het „Comitato per la Protezione degli Uccelli“ (wat is dat Italiaansch toch een makkelijke taal) zendt mij een stelletje van haar uitgaven en die zijn bewonderenswaardig. Daar is een album bij voor de kinderen („per i bimbi“) met prachtige gekleurde platen en eenvoudige overtuigende en opwekkende tekst. Weliswaar wordt als reden voor de bescherming in de eerste plaats nog altijd het nut voor den landbouw opgegeven („Gli ausiliari dell' agricoltore“), maar ook het schoonheidselement komt in aanmerking („rallegreranno el bosco col loro canto“).

Het „Sindacato nazionale fascista dei tecnici agricoli“ verspreidt een alleraardigst boekje over vogels en vogelbescherming, rijk geïllustreerd (o.a. met foto's van Burdet). Voor de aardigheid schrijf ik er een stukje uit over:

I dieci comandamenti della protezione degli uccelli:

1. Tu devi amare gli uccelli.
2. Tu li devi proteggere.
3. Tu non devi ucciderli.
4. Tu non devi distruggere i loro nidi.
5. Tu non devi trafugare le loro uova.
6. Tu non devi tenerli prigionieri nelle gabbie.
7. Tu devi dar loro da mangiare durante l'inverno.
8. Tu devi collocare dei nidi artificiali durante l'autunno.
9. Tu devi impedire al tuo prossimo di prendere gli uccelli al laccio o con le trappole e di togliere i piccoli dal nido.
10. Tu devi denunziare alle Autorità (Podestà, Carabinieri, Militi Forestali, Guardie Campestri) l'uccellatore di frodo, il bracconiere, il distruttore di nidi. Denunzia anche chi detiene nelle gabbie uccelli accecati.

Ik kom op dit boekje nog wel eens terug, want er staan ook wetenswaardigheden in over de jacht.